

Den afrikanske bonden

Publisert: 1. februar 2017

Hvem er hun egentlig? Og hvordan er livet hennes? Vi har oppsummert hva vi vet om den afrikanske bonden.

I Afrika sør for Sahara er gjennomsnittsbonden gjerne en kvinne. Hun livnærer seg og familien sin på et lite stykke land, i gjennomsnitt mellom 1 til 2 hektar (et hektar er 100x100m). Både hun, mannen og barna jobber på åkeren, hvor de i hovedsak dyrker kornprodukter som mais, hvete og hirse, rotfrukter som kassava og kanskje en belgfrukt. Svært få har vanningsystemer og er dermed prisgitt at regnet kommer når det skal komme, og i passende mengder.

Hun jobber med en evig utfordring - å sørge for at hennes familie, og resten av samfunnet , skal ha noe å fylle matfatet med. Og hun møter mange utfordringer.

Sulter

For mange holder ikke avlingene året gjennom, og den afrikanske småbondefamilien er nettopp den gruppen som utgjør flertallet av de som sulter i verden. Samtidig står den afrikanske bonden for omtrent 80 prosent av maten som spises på det afrikanske kontinentet, og er derfor blant de aller viktigste matprodusentene i verden. I tillegg er hun blant de viktigste garantistene for bevaring av det biologiske mangfoldet i jordbruket, fordi hun ofte bruker og tar vare på ulike sorter av plantene hun dyrker.

Husdyr er en viktig kilde til inntekter og ernæring for den afrikanske bonden. Hun har ofte noen høner og kanskje et par geiter eller ei ku. I tillegg selges noen av produktene på lokale og uformelle markeder, men inntektene er ofte for lave til å dekke grunnleggende utgifter til mat, utdanning og helse. Manglende inntekter gjør det også vanskelig å forbedre produksjonen. Et annet hinder som gjøre det krevende å forbedre produksjonen er at mange kvinnelige bønder mangler formell eiendomsrett til jorda.

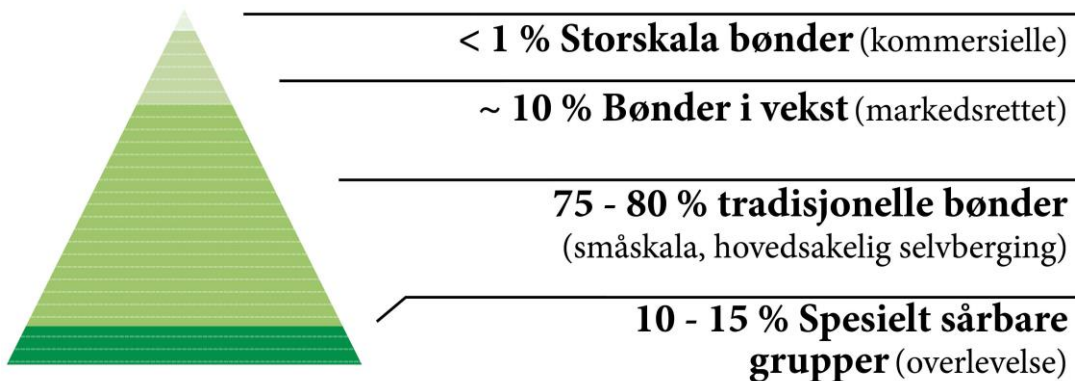
Den afrikanske gjennomsnittsbonden er gjerne en kvinne, som jobber hardt for å brødfø familien. Her fra et av Utviklingsfondets prosjekter for fattige bønder i Etiopia. Foto: Elin Ranum

Fyller matfatet

Til tross for utfordringene er bonden en viktig del av hjulet som holder maskineriet i gang på det afrikanske kontinentet. Hver dag legger hun ned en enorm arbeidsinnsats for at både hennes familie og resten av befolkningen skal ha noe å fylle matfatet med.

Små gårder og selvberging

Beskrivelsen så langt i denne teksten er dekkende for de fleste bønder på det afrikanske kontinentet. Samtidig er det innenfor denne beskrivelsen en stor variasjon, blant annet innen hva de dyrker og hvordan de er organisert. Det finnes gjeterne, nomader, fiskerfolk, jordløse og mer tradisjonelle gårdbrukere. Fellestrekket for de aller fleste, opp mot 80 prosent, av bøndene sør for Sahara, er at de kan karakteriseres som småbønder som hovedsakelig driver selvbergingsjordbruk.

Afrikanske bønder kan deles inn i fire hovedkategorier. Kilde [FAO](#)

Mindre enn 1 prosent er det som kan kalles kommersielle storskala-bønder, mens rundt 10 prosent er mer markedsrettede bønder. Om lag 10–15 prosent karakteriseres som spesielt sårbare. Her inngår blant annet mennesker uten tilgang på land, landløse arbeidere, enker og familier som er rammet av HIV/ AIDS og andre sykdommer ([FAO](#)).

Potensial for økt matproduksjon

Hvordan den afrikanske bonden fremstår er viktig å ha med seg i diskusjonen om fattigdomsreduksjon og i diskusjonen om muligheter og utfordringer. De ulike gruppene må behandles ulikt i politikkutforming og vil kreve ulike tiltak, blant annet basert på hva de produserer og hvordan de er organisert.

Den beste strategien for å gi den afrikanske bonden et bedre liv, er i de fleste tilfeller å hjelpe henne med å få mer ut av det hun allerede har. Utviklingsfondet hjelper fattige afrikanske bønder med å legge om til bedre dyrkingsteknikker. Slik vil hun, med den jorda hun allerede har, kunne øke matproduksjonen og samtidig ta bedre vare på ressursene hun er så avhengig av.

Skrevet av Astrid Een Thuen og Eivinn Fjellhammer, begge fra Agri Analyse. Teksten ble publisert som en del av rapporten Med landbruk som middel. Økonomisk vekst i Afrika som ble utgitt av Utviklingsfondet i 2016.

[Les hele rapporten her.](#)